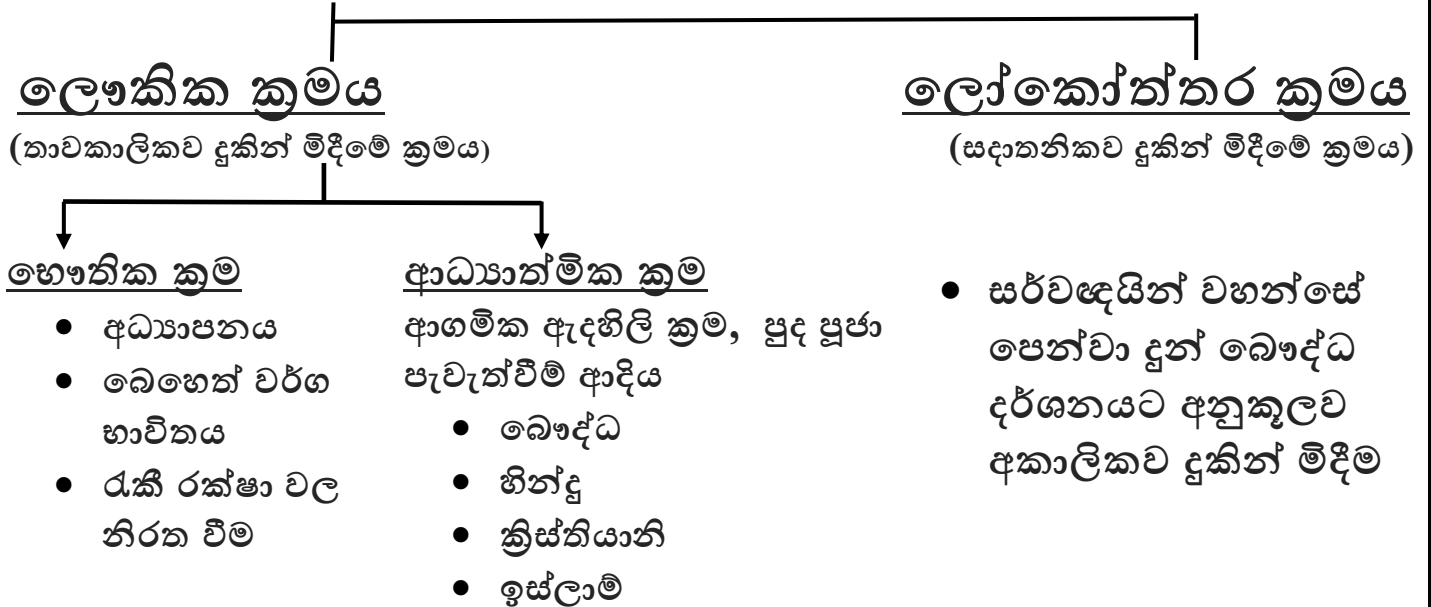

නිවන් මග උදෙසා දර්ශන ඥානය
කළුතර බෝධිය දේශනා මාලාව-K-දේශනා අංක 001
"ධර්මය හැදින්වීම, ලෞකික සහ ලෝකෝත්තර"

1.ධර්මය ඉගෙනීමට යොමු වූයේ ඇයි?

ජීවිතය තුළ දුක විද්‍යාමාන නිසා.. ,දුකින් මිදීමට

2.දුකින් මිදෙන ක්‍රම

3.සර්වඥයින් වහන්සේ ගේ දේශනාව තුළ , ඕනෑම ප්‍රශ්නයකට විසඳුම් සොයන ක්‍රමය

- ප්‍රශ්නය හොඳින් විමසා බැලීම
- එවිට ප්‍රශ්නය ට හේතුව වැටහීම
- හේතුව නැති කරන ක්‍රමය අනුගමනය කිරීම
- ප්‍රශ්නය විසඳී යාම

4. තුන් කාලයටම පොදු දූක නැමැති ප්‍රශ්නය විසඳන ක්‍රමය

- දූක පිරිසිඳ දැකීම තුළ ,
- දූකට හේතුව ප්‍රභාණය වී,
- දූකින් මිදෙන මාර්ගය වැඩිම සිදුවී,
- දූක යළි නූපදී යාම

5. දූක පිරිසිඳ දැකීම

ධර්මතා 18 ඇසුරු කොටගෙන විද්‍යාමාන ව දූක සකස් වෙන ක්‍රමවේදය

රූපය	+	ඇස (චක්ඛු)	→	චක්ඛු විඤ්ඤාණය	} දූක
ශබ්දය	+	කන(සෝත)	→	සෝත විඤ්ඤාණය	
ගන්ධය	+	නාසය(සාණ)	→	සාණ විඤ්ඤාණය	
රස	+	දිව(ජීවිහා)	→	ජීවිහා විඤ්ඤාණය	
පොට්ඨබ්බ	+	කය	→	කාය විඤ්ඤාණය	
ධම්ම	+	මනස	→	මනෝ විඤ්ඤාණය	

නිවන් මග උදෙසා දර්ශන ඥානය
කළුතර බෝධිය දේශනා මාලාව-K-දේශනා අංක 002
"ධර්මය හැදින්වීම, ලෞකික සහ ලෝකෝත්තර"

1. දුක

සිත හරහා දුක විඳීම

සිතින් ම දැන ගැනීම

2. තාවකාලික ව හෝ සදාකාලික ව දුකින් මුදවාලන
ස්වභාව ලක්ෂණය / ගති ලක්ෂණය → ධර්මය

3. ධර්මය (දුකින් මුදවාලන ස්වභාව ලක්ෂණය)

(ධර්මයට පැමිණීම → සම්මා දිට්ඨිය)

ලෞකික ධර්මය

තාවකාලිකව දුකින් මුදවාලන ස්වභාව ලක්ෂණය

ලෞකික සම්මාදිට්ඨිය

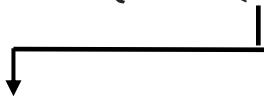
ලෝකෝත්තර ධර්මය

සදාකාලිකව දුකින් මුදවාලන ස්වභාව ලක්ෂණය

ලෝකෝත්තර සම්මාදිට්ඨිය

4. වේදනාව(විඳීම)

දුක් විඳීම

සැප විඳීම

අදුක්ඛමසුඛ විඳීම

5. සංඛාර

- සංඝතියක් වශයෙන් සකස් වෙන විද්‍යාමාන ධර්මතා

6. විද්‍යාමාන, අවිද්‍යාමාන ධර්මතා හැඳින්වීම

- මේ මොහොතේ සකස් වෙන ධර්මතා
-විද්‍යාමාන ධර්මතා
- සකස්වෙන බව ගෙවී ගිය හෝ මෙතෙක් සකස් නොවූ
ධර්මතා
-අවිද්‍යාමාන ධර්මතා

7. දුක සකස් වීම

- චර්තමානයේ දුක සකස් වීම -විද්‍යාමානයි
 - අතීත අනාගත දුක සකස් වීම -අවිද්‍යාමානයි
- දුක යනු මෙලෙස සකස් වන ධර්මතාවයක් බැවින්,
ලෝකෝත්තර ධර්මයේ ප්‍රත්‍යයෙන්, සදාකාලික ව දුකින්
මිදීමට හැකියාවක් ඇත.

8. සම්මත ව්‍යවහාරය, බුද්ධ ව්‍යවහාරය සහ ව්‍යවහාරයෙන් මිදීම

සම්මත ව්‍යවහාරය

රූප	+	ඇස	} සිතීන් දැනගැනීම → දුක
ශබ්ද	+	කන	
ගන්ධ	+	නාසය	
රස	+	දිව	
පහස	+	කය	
ධම්ම	+	මනස	

බුද්ධ ව්‍යවහාරය

තිත්තං සංඝතිය

රූපය + ඇස (චක්ඛු) → චක්ඛු විඤ්ඤාණය

ශබ්දය + කන(සෝත) → සෝත විඤ්ඤාණය

ගන්ධය + නාසය(සාණ) → සාණ විඤ්ඤාණය

රස + දිව(ජීවිහා) → ජීවිහා විඤ්ඤාණය

පොඨය්ඛිබ්බ + කය → කාය විඤ්ඤාණය

ධම්ම + මනස → මනෝ විඤ්ඤාණය

දුක

සම්මත ව්‍යවහාරය

බුද්ධ ව්‍යවහාරය

ව්‍යවහාරයෙන් මිදීම

නිවන් මග උදෙසා දර්ශන ඥානය
කළුතර බෝධිය දේශනා මාලාව-K-දේශනා අංක 003
"ධර්මය හැදින්වීම, ලෞකික සහ ලෝකෝත්තර"

1. ධර්මය (දුකින් මුදවාන ස්වභාව ලක්ෂණය)

නව ලෝකෝත්තර ධර්මතා

- මාර්ග සිත් 04
- ඵල සිත් 04
- නිවන 01

(චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධය)

2. සර්වඥයින් වහන්සේ දේශනා කළ දුකින් මිදෙන

ක්‍රමවේදය

- චතුරාර්ය සත්‍යය (ධම්ම චක්ක පචත්තන සූත්‍රයේ අන්තර්ගතය)

✓ දුක (ප්‍රශ්නය)

✓ දුකට හේතුව (ප්‍රශ්නයට හේතුව)

✓ දුක නැතිකිරීම (ප්‍රශ්නයට හේතුව නැතිකිරීම)

✓ දුක නැතිකිරීමේ මාර්ගය (ප්‍රශ්නය නැතිකරන මාර්ගය)

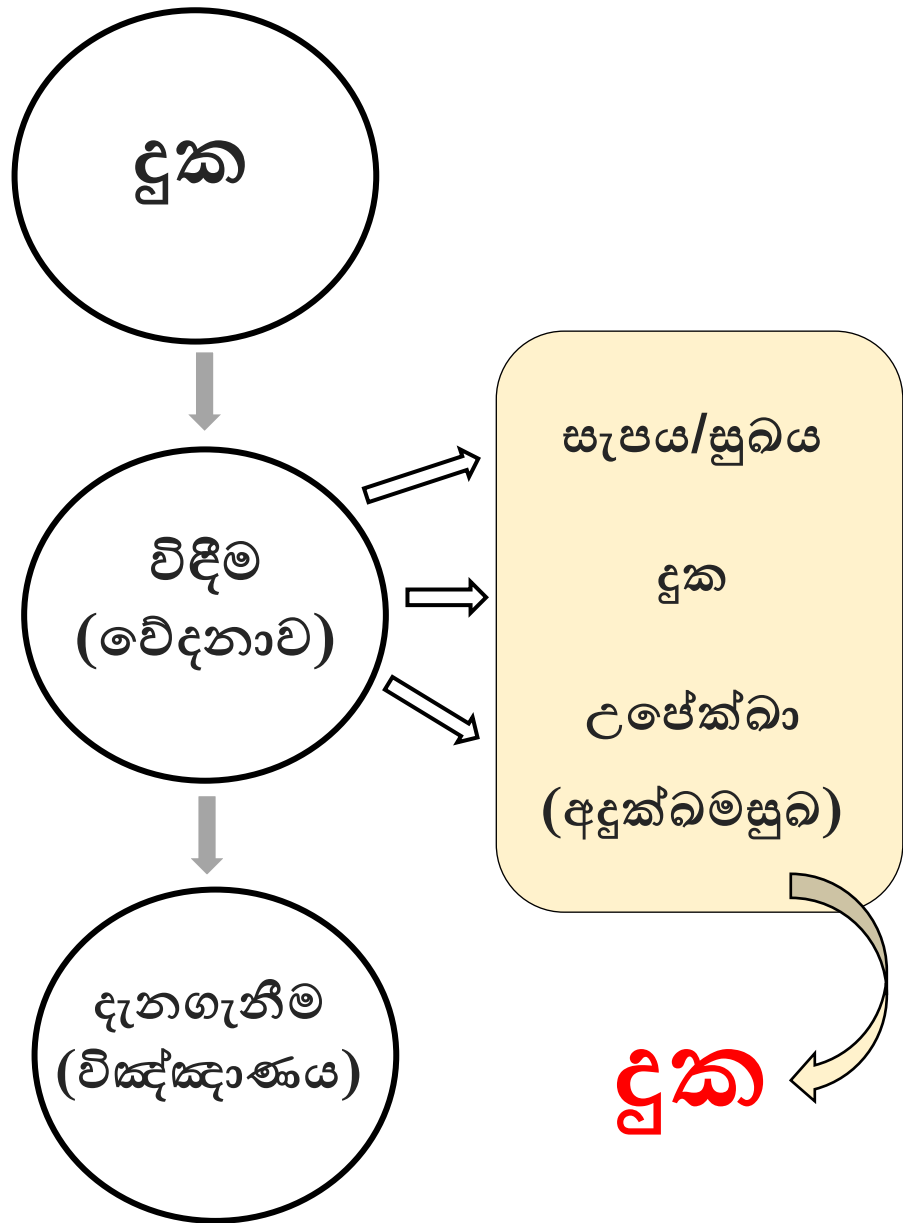
අනුසෝතගාමී පටිපදාව

පටිසෝතගාමී පටිපදාව

3. මාර්ග සිත

- දුක පිරිසිදු දැකීම
- දුකට හේතුව ප්‍රභාණය වීම
- දුක නැතිවීම
- දුක නැතිකරන මාර්ගය වැඩීම

4.

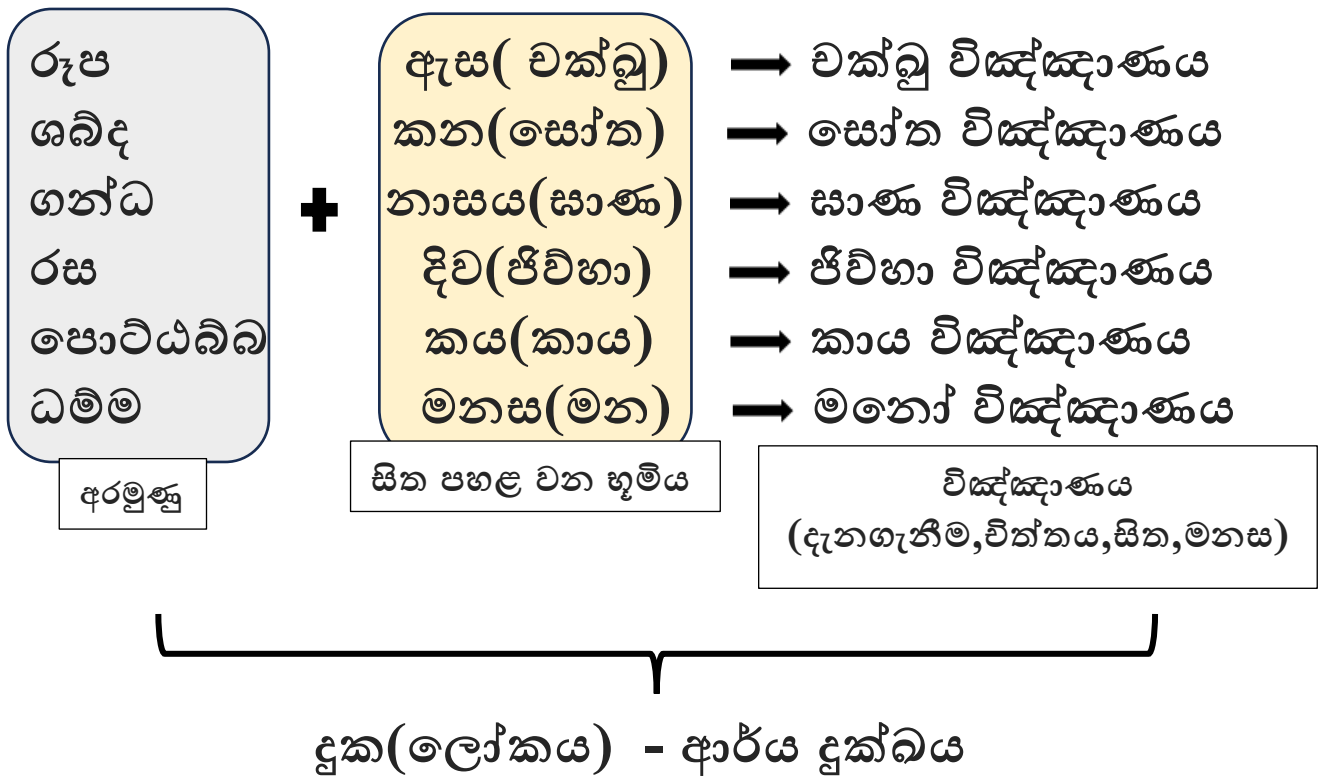

5.දුක

➤ සදාතනික, නිව්ව, ආත්ම දෙයක් නොව, සකස් වන ධර්මතාවයකි.(සංඛාර ධර්මයකි)

- දුක සකස් වන්නේ කොතනද?
- දුක කොපමණ කාලයක් ආයුෂ් ඇත්තේද ?

6. දූක සකස් වන්නේ කොතනද?

7.

ඉන්න තැන දූක

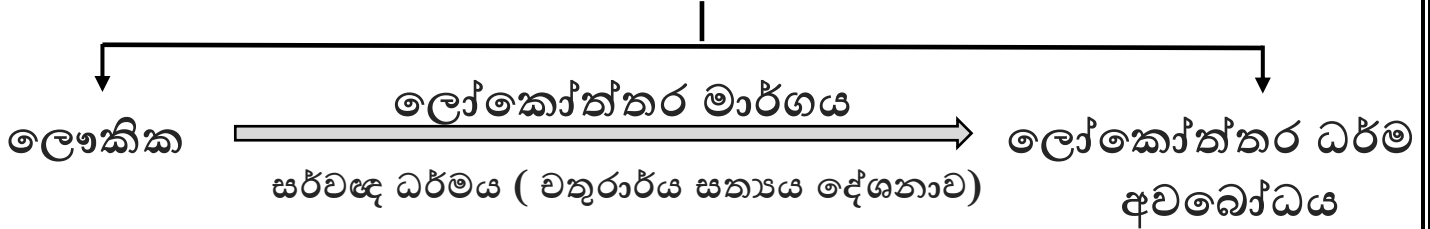
කලාණ මිත්‍ර සේවනය
සද්ධර්ම ශ්‍රවණය
යෝනිසෝ මනසිකාරය

ආර්ය දුක්ඛය

නිවන් මග උදෙසා දර්ශන ඥානය
කළුතර බෝධිය දේශනා මාලාව-K-දේශනා අංක 004
" ලෝකය, ධර්මතා 18 "

1. දුකින් මිදීම(ධර්මය)

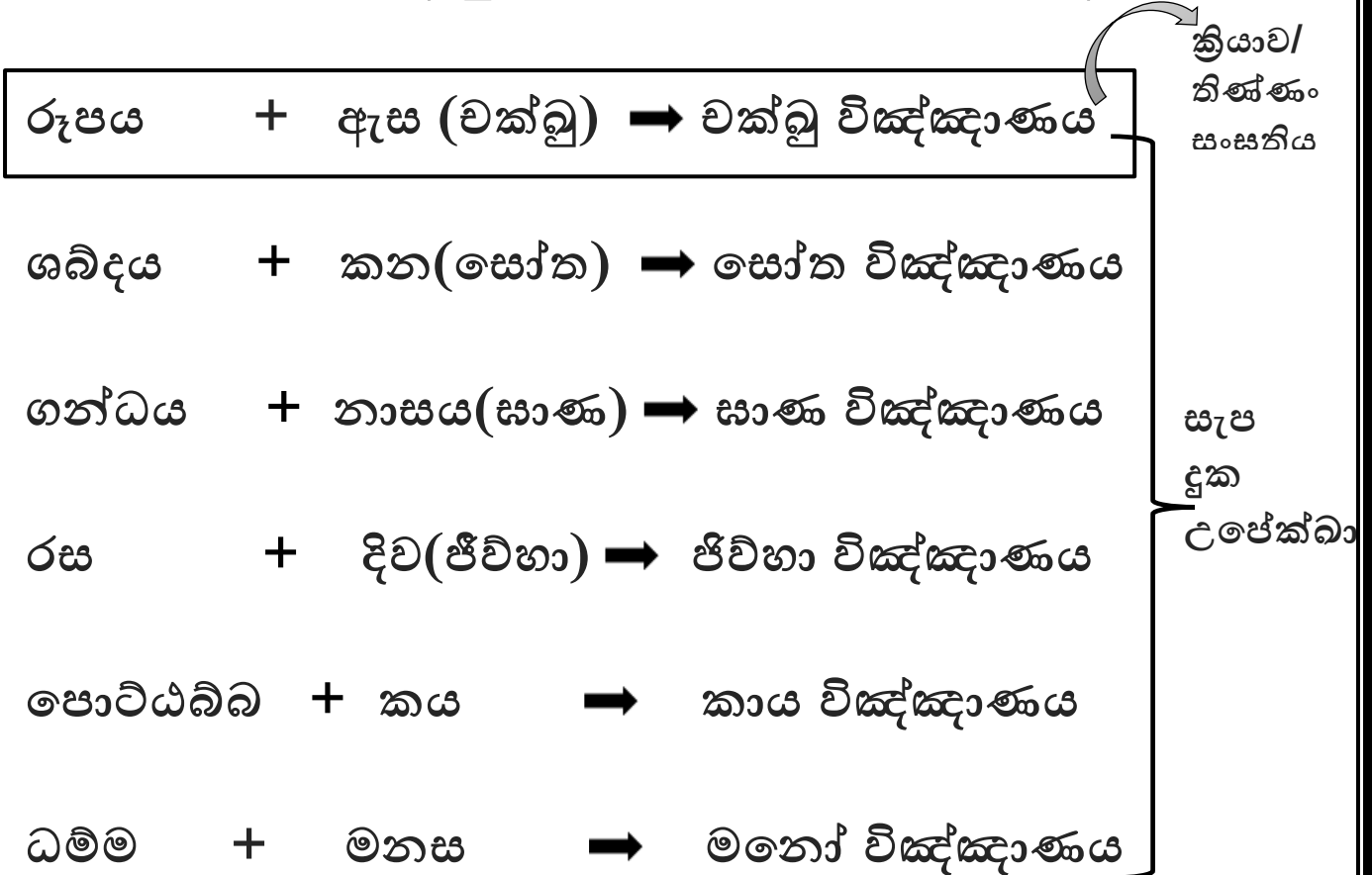
දුකින් මිදීම(ධර්මය)

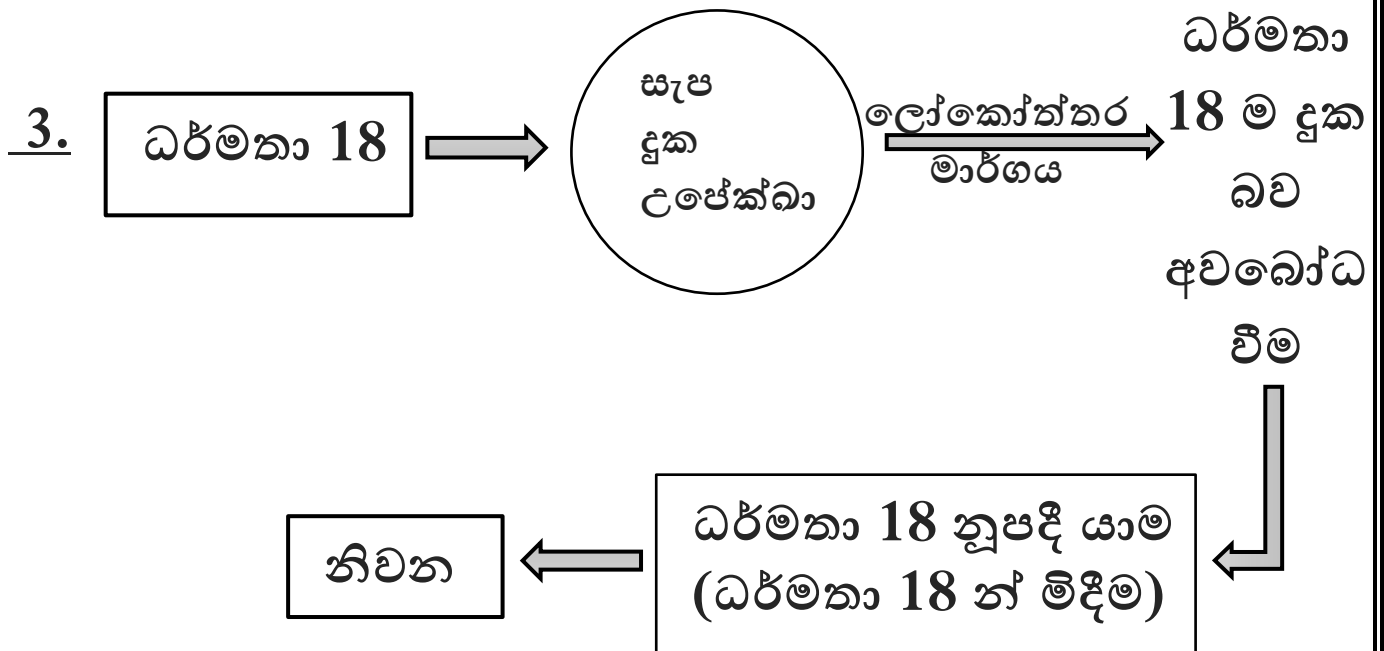

2. දුක සකස් වීම (සංස්කාර/ලෝකය)

➤ ධර්මතා 18 = ජීවිතය, දුක, සසර, මාරයා, සත්ත්වයා

දුක; ධර්මතා 18 ඇසුරු කොට ගෙන සකස්වන ආකාරය

4. තිණ්ණං සංසතිය

රූප රූපය, චක්ඛු ප්‍රසාදය
(චක්ඛු විඤ්ඤාණයක්
ඉපදීමට අවශ්‍ය ධාතු)

- තිණ්ණං සංසතිය
(රූප, චක්ඛු, චක්ඛු විඤ්ඤාණය)
- දැකීමේ ක්‍රියාව
 - චක්ඛු (ඇස)
ඉපදීම, සමුදය, ජාති
 - දුක සමුදය, දුක
ඉපදීම

5. චතුරාර්ය සත්‍යය

- දුක,
 - දුකට හේතුව
 - දුක නැතිකිරීම
 - දුක නැතිකිරීමේ මාර්ගය
- බලියක් උසැති ශරීරය

නිවන් මග උදෙසා දර්ශන ඥානය
කළුතර බෝධිය දේශනා මාලාව-K-දේශනා අංක 005
ධර්මය හැඳින්වීම- ලෝකය- ධර්මතා 18

1. චතුරාර්ය සත්‍යය (එල හේතු ක්‍රමය)

<ul style="list-style-type: none"> • දුක්ඛාර්ය සත්‍යය → එලය (ධර්මතා 18) • දුක්ඛ සමුදය ආර්ය සත්‍යය → හේතුව(තණ්හාව) 	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; text-align: center;">අනුසෝතගාමී පටිපදාව</div>
<ul style="list-style-type: none"> • දුක්ඛ නිරෝධ ආර්ය සත්‍යය → එලය (නිවන) • දුක්ඛ නිරෝධ ගාමිණී පටිපදා ආර්ය සත්‍යය → හේතුව (ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය) 	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; text-align: center;">පටිසෝතගාමී පටිපදාව</div>

2.

සිත

සංඛාර ධර්මයක්
(අනෙකාගේ
උපකාරිත්වය ඇතිව උපදින)

අවිද්‍යාව
+

සැප/නිදහස
(තාවකාලිකයි)

උපකාරක ධර්මතා
(වෛතසික)

3. වෛතසික ධර්මතා

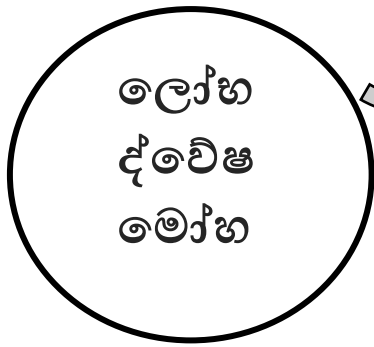
- සිත සමඟ නැගෙන, සිතට උපකාර වන ධර්මතා
- ත්‍රිකාලයේම සිත සමඟ නැග එන වෛතසික ධර්මතා -52

වඩාත් ප්‍රකට වෛතසික ධර්මතා

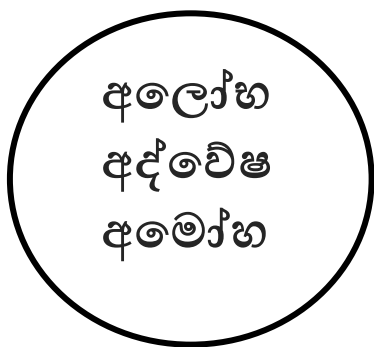
- ලෝභ,ද්වේෂ,මෝහ(අවිද්‍යාව)
- අලෝභ ,අද්වේෂ ,අමෝහ

4.

දුක්ඛ ආර්ය සත්‍යය
දුක්ඛ සමුදය ආර්ය සත්‍යය

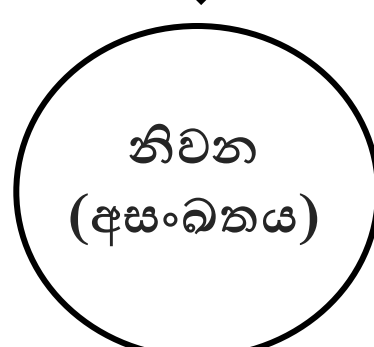

දුගති

සුගති

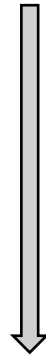
ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය

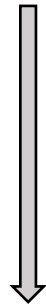
සසරින් මිදීම

දුක්ඛ නිරෝධ ආර්ය සත්‍යය

සබ්බ පාපස්ස අකරණං

කුසලස්ස උපසම්පදා

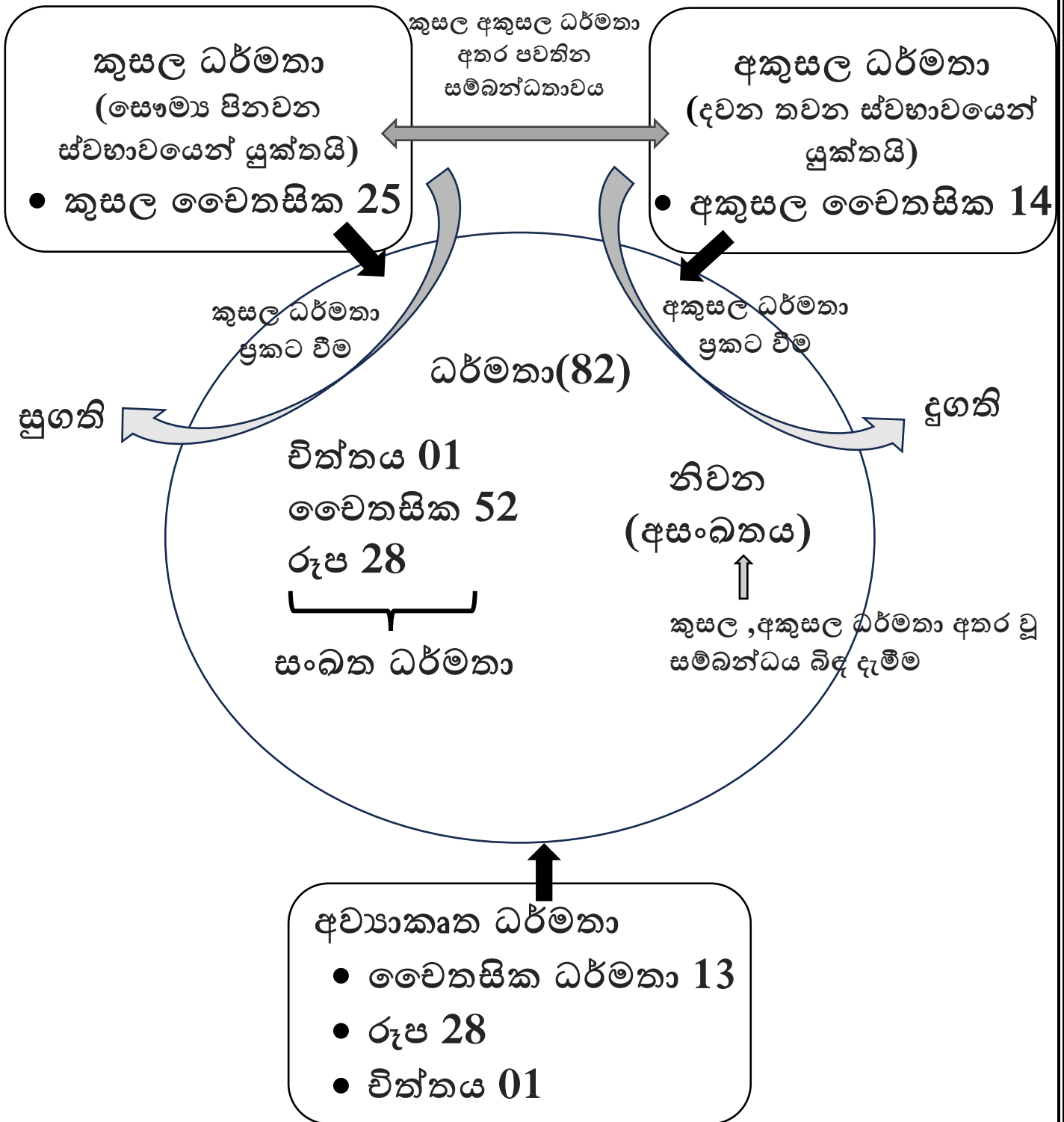

සිත පිරිසිදු වීම

5. සසර ට උපකාරී වන ධර්මතා

➤ ලෝභ, ඳ්වේෂ , මෝහ

6. පරමාර්ථ ධර්මතා 82

➤ සංක්ෂිප්ත ව සැලකූ විට ඉහත පරමාර්ථ ධර්මතා 82, ධර්මතා 18 වශයෙන් කැටි කොට දැක්විය හැක.

නිවන් මග උදෙසා දර්ශන ඥානය
කළුතර බෝධිය දේශනා මාලාව-K-දේශනා අංක 006
ලෝකය/ ධර්මතා 18/තිණ්ණං සංඝති

1. සත්ත්වයාගේ ඉලක්කය → සැපය/නිදහස

එම ඉලක්කයේ දොස් සහිත බව (ආදීනවය)

දුක

(එය සර්වඥයින් වහන්සේ පෙන්වා දුන් සේක.)

දුකින් මුදවන මාර්ගය- චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධය

- දුක්ඛාර්ය සත්‍යය
- දුක්ඛ සමුදයාර්ය සත්‍යය
- දුක්ඛ නිරෝධ ආර්ය සත්‍යය
- දුක්ඛ නිරෝධ ගාමිණී මාර්ග ආර්ය සත්‍යය

2. අවකාශයේ පරමාර්ථ ධර්මතා

- චිත්ත(01)
- චෛතසික (52)
- රූප(28)
- නිබ්බාණ(01)

3. ද්වාර

- චක්ඛු ද්වාරය(චක්ඛු ප්‍රසාදය)
- සෝත ද්වාරය(සෝත ප්‍රසාදය)
- ඝාණ ද්වාරය (ඝාණ ප්‍රසාදය)
- ජීව්හා ද්වාරය(ජීව්හා ප්‍රසාදය)
- කාය ද්වාරය(කාය ප්‍රසාදය)
- මනෝ ද්වාරය (වස්තු ප්‍රසාදය)

4. තිත්තං සංඝතිය(ලෝක සමුදයේ මූලය)

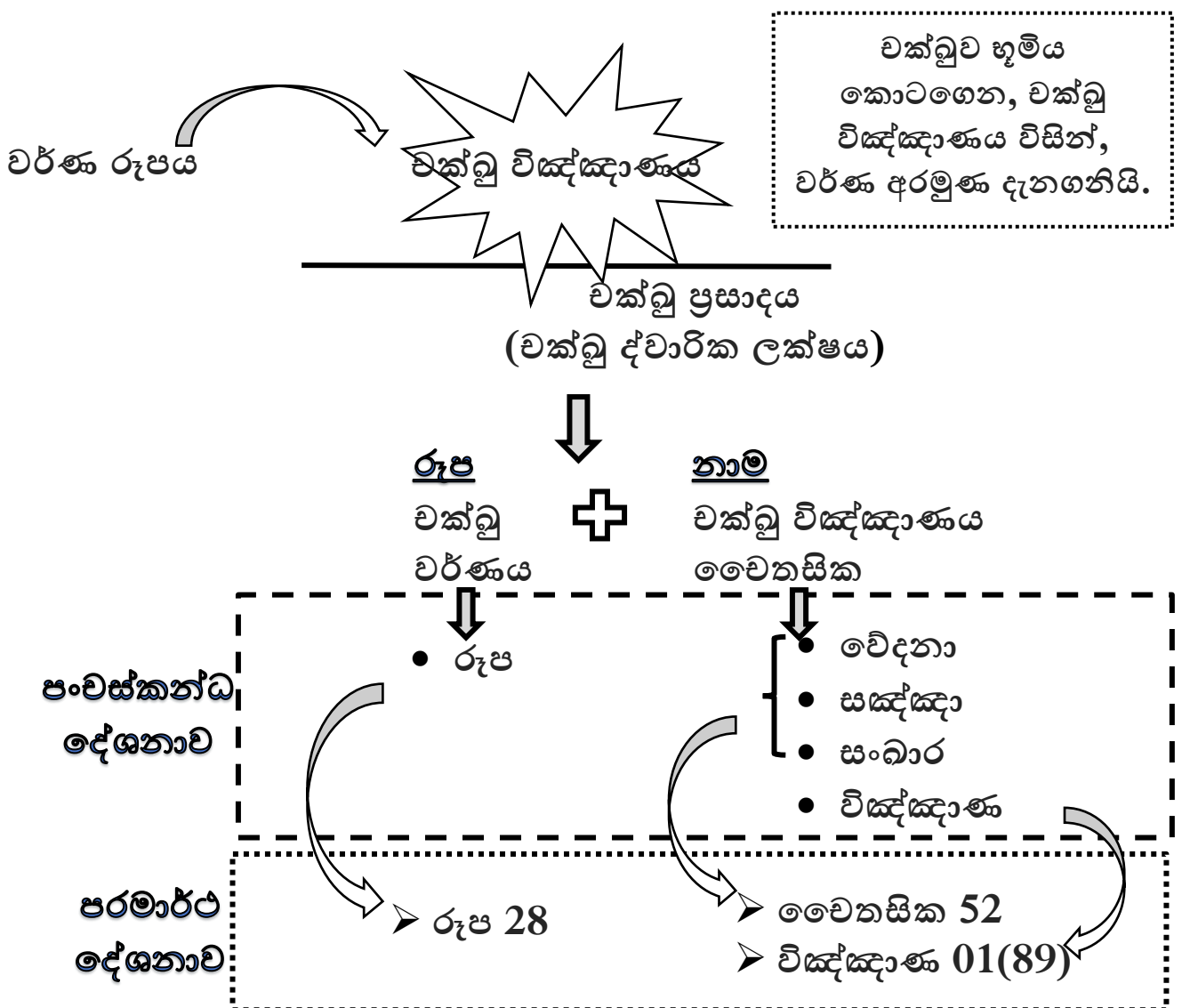
රූපයක් සමඟ ප්‍රසාදය යෙදී , විඤ්ඤාණය පහළ වන ක්‍රියාව

ඇසේ, රූපයේ, චක්ඛු විඤ්ඤාණයේ ක්‍රියාව පටිච්ච
සමුප්පන්නව දැකීම

ධර්මය දැකීම , බුදුන් දැකීම

- රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ ධර්මතා එක ම මොහොතේ ,එකට ම උපදී. එකම මොහොතේ නිරුද්ධ වේ.
- නමුත් විඤ්ඤාණයට යම් මොහොතක ප්‍රකට වන්නේ රූප/ වේදනා/ සඤ්ඤා/ සංඛාර යන ධර්මතා අතුරින් එකක් පමණි. (උදාහරණය-නෙල්ලි ගෙඩියේ රස 05)

නිවන් මග උදෙසා දර්ශන ඥානය
කළුතර බෝධිය දේශනා මාලාව-K-දේශනා අංක 007
“සර්ව සංග්‍රහික දේශනා අර්ථය සහ ඉදස්පච්චියතා අවබෝධය”

1. සත්ත්වයාගේ ඉලක්කය → සැපය/නිදහස

↓
එම ඉලක්කයේ දොස් සහිත බව (ආදීනවය)

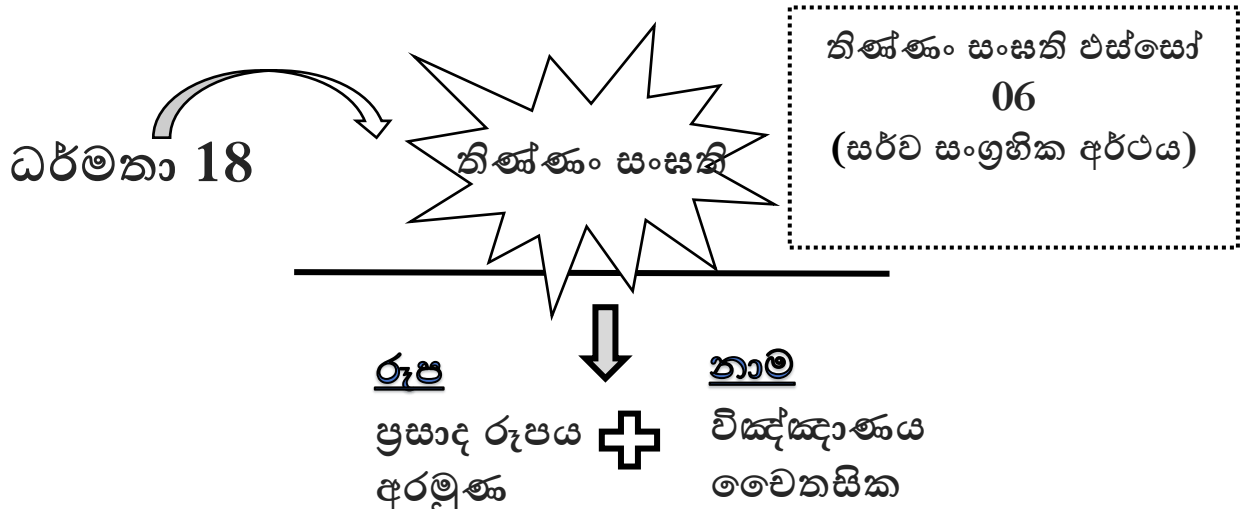
දුක

(එය සර්වඥයින් වහන්සේ පෙන්වා දුන් සේක.)

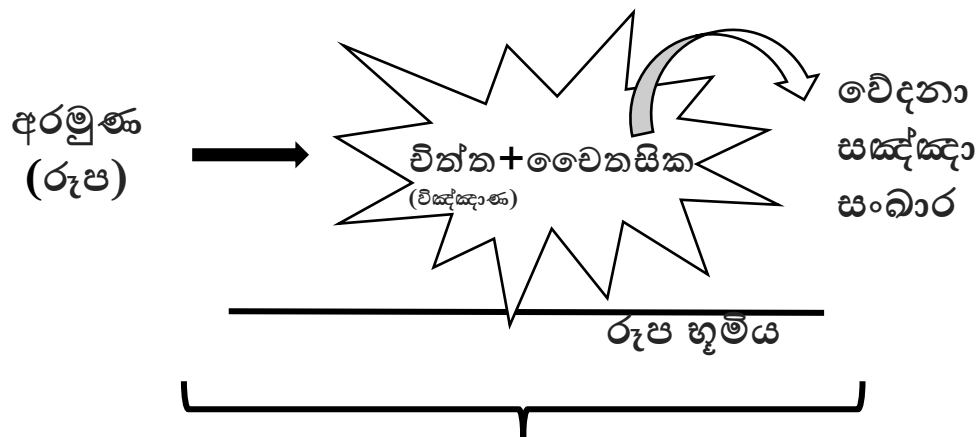
↓
දුකින් මුදවාන මාර්ගය- චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධය

- දුක්ඛාර්ය සත්‍යය
- දුක්ඛ සමුදයාර්ය සත්‍යය
- දුක්ඛ නිරෝධ ආර්ය සත්‍යය
- දුක්ඛ නිරෝධ ගාමිණී මාර්ග ආර්ය සත්‍යය

2. සත්ත්ව ක්‍රියාකාරීත්වය(සර්ව සංග්‍රහික අර්ථය)

නිශ්ඡංක සංසතිය

- රූප
- වේදනා
- සඤ්ඤා
- සංඛාර
- විඤ්ඤාණ

දුක/
ලෝකය/
පංචස්කන්ධය/
මාරයා/
මම/
සත්ත්වයා

අවකාශයේ විද්‍යාමාන ධර්මතා
(එස්සය මූලික කොටගෙන උපදී)
නිශ්ඡංක සංසති එස්සෝ

රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ
{එස්ස සමුදයා- රූප වේදනා සඤ්ඤා සංඛාර
විඤ්ඤාණ සමුදයා}
(ලෝක සමුදයා)

එස්ස සමුදයා ලෝක සමුදයා

4. ඉදප්පච්චතාවය

- ඇස ඉදප්පච්චය වූ ධර්මයකි.(මෙය ඇතිකල්හි මෙය වේ)
 - ඇස හේතු යෙදෙන කල්හි උපදින ධර්මයක් මිස, නිව්ච වූ ධර්මයක් නොවේ.
- ඇස ඇත $\otimes \implies$ දෘෂ්ටියකි
- ඇස නැත $\otimes \implies$ දෘෂ්ටියකි
- ඇස හේතු ඇති කල්හි උපදී \implies ඉදප්පච්චතාවය

ධර්මතා 18 ක්‍රියාකාරීත්වය(තිණ්ණං සංඝතිය)
දූක, ලෝකය, මාරයා පිරිසිඳ දැකීම

ඉදප්පච්චතා පටිච්ච සමුප්පාදය අවබෝධය
(අතක්කාවචර වූ ධර්මය)

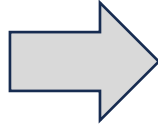
නිවන් මග උදෙසා දර්ශන ඥානය
කළුතර බෝධිය දේශනා මාලාව-K-දේශනා අංක 008
"ධර්ම හැඳින්වීම,ලෝකය,ධර්මතා 18,ඉදප්පච්චතාවය"

1. ආර්ය ලෝකය සහ අනාර්ය ලෝකය

- ලෝකය - බලියක් උසැති ගරීරයේ යම් මොහොතක සිදුවන විද්‍යාමාන ක්‍රියාව

ආර්ය ලෝකය

බලියක් උසැති
ගරීරය
(ධර්මතා 18)

තිණ්ණං
සංසතිය

රූප
වේදනා
සඤ්ඤා
සංඛාර
විඤ්ඤාණ
(ජීවිතයේ දී ප්‍රකට
අවස්ථාව)

ඉදප්පච්චය වශයෙන් සමුදය වන ලෝකය

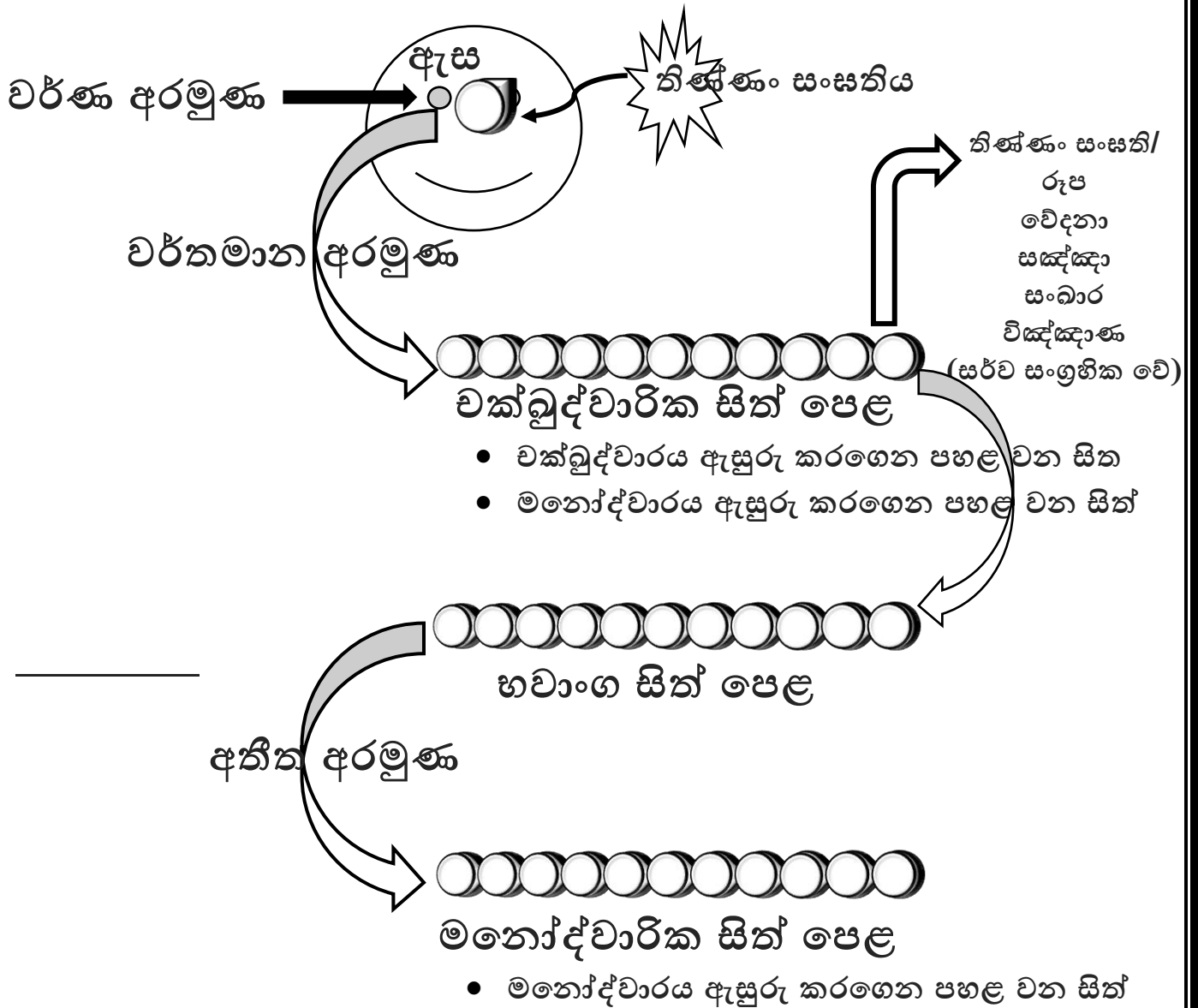
රූප(රූප්පනය)
වේදනා
සඤ්ඤා
සංඛාර
විඤ්ඤාණ

- මෙහි ඉදප්පච්චය වශයෙන් විඤ්ඤාණයට විජානනය වන්නේ රූප්පනය වන රූපය, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර යන නාම ධර්ම පමණි.

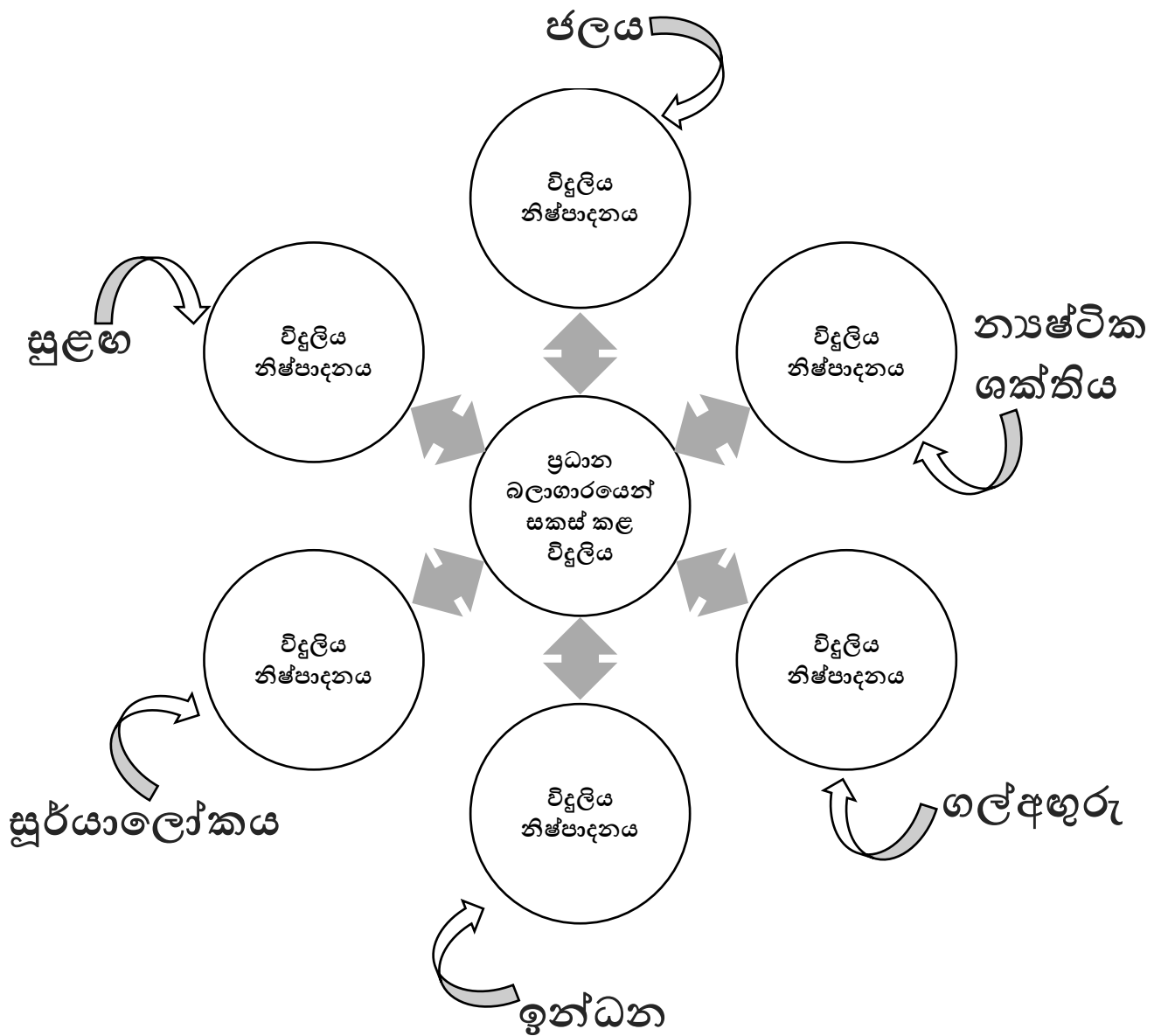
අනාර්ය ලෝකය

- සිතේ සකස් වන මන;කල්පිත ලෝකය

2. අරමුණක් අරඹයා සිත් පෙළක් පහළ වීම (පංචද්වාරික සහ මනෝද්වාරික සිත්)

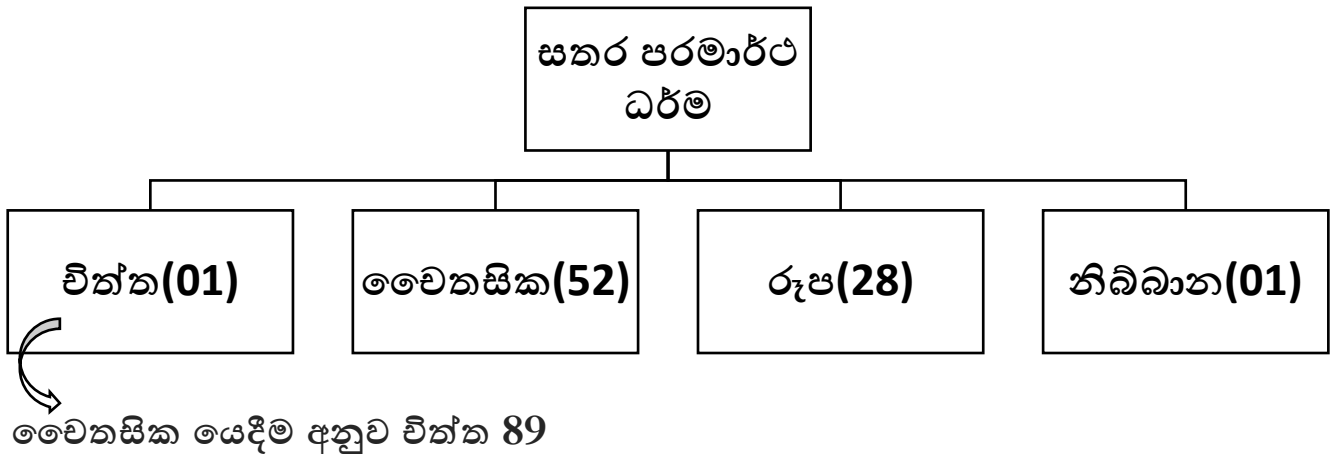
3. ද්වාර (උදාහරණය)

- සුළඟින්, ජලයෙන්, ඉන්ධන වලින් ආදී වශයෙන් නිපදවන ලද විදුලිය, ප්‍රධාන බලාගාරය ඇසුරින් සකස් කොට, පොදුවේ විදුලිය වශයෙන්, නැවත බෙදා හරිනු ලබයි.
- ද්වාර ක්‍රියාකාරීත්වය ද මෙසේ ම වේ.
- දිවිය (දැකීම), සුන (ඇසීම), මුත (දැනීම), විඤ්ඤාන (දැනගැනීම) ----- සත්‍යයක්
- දිවිය, සුන, මුත, විඤ්ඤාන ඇසුරින් ගොඩනැගෙන සංකල්පය ----- අසත්‍යයක් /මායාවක්

නිවන් මග උදෙසා දර්ශන ඥානය
කළුතර බෝධිය දේශනා මාලාව-K-දේශනා අංක 009
"ධර්ම හැඳින්වීම /ලෝකය/ධර්මතා 18/ඉදප්පච්චතාවය"

1. සතර පරමාර්ථ ධර්ම(82)

2. වෛතසික වල ලක්ෂණ

1. සිත සමඟ ම ඉපදීම
2. සිත සමඟ ම නැති වීම
3. සිත ගන්නා අරමුණ ම ගැනීම
4. සිත යම් භූමිය ක පහළ වේද, ඒ භූමියම ඇසුරු කොටගෙන ඉපදීම.

3. සිත පහළ වන භූමි(ප්‍රසාද)

- චක්ඛු ප්‍රසාදය
- සෝත ප්‍රසාදය
- සාණ ප්‍රසාදය
- ජීවිහා ප්‍රසාදය
- කාය ප්‍රසාදය
- වස්තු ප්‍රසාදය

සාමාන්‍ය ප්‍රසාදය-
සාමාන්‍ය විඤ්ඤාණ(02)

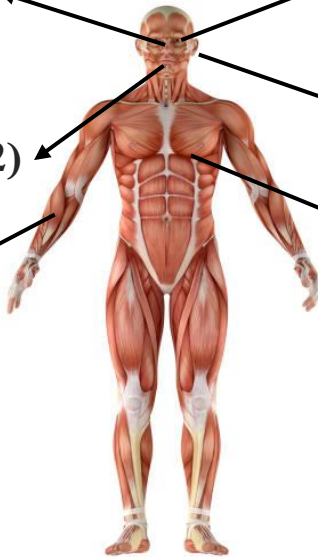
වක්බු ප්‍රසාදය-
වක්බු විඤ්ඤාණ(02)

ජීවිතා ප්‍රසාදය-
ජීවිතා විඤ්ඤාණ(02)

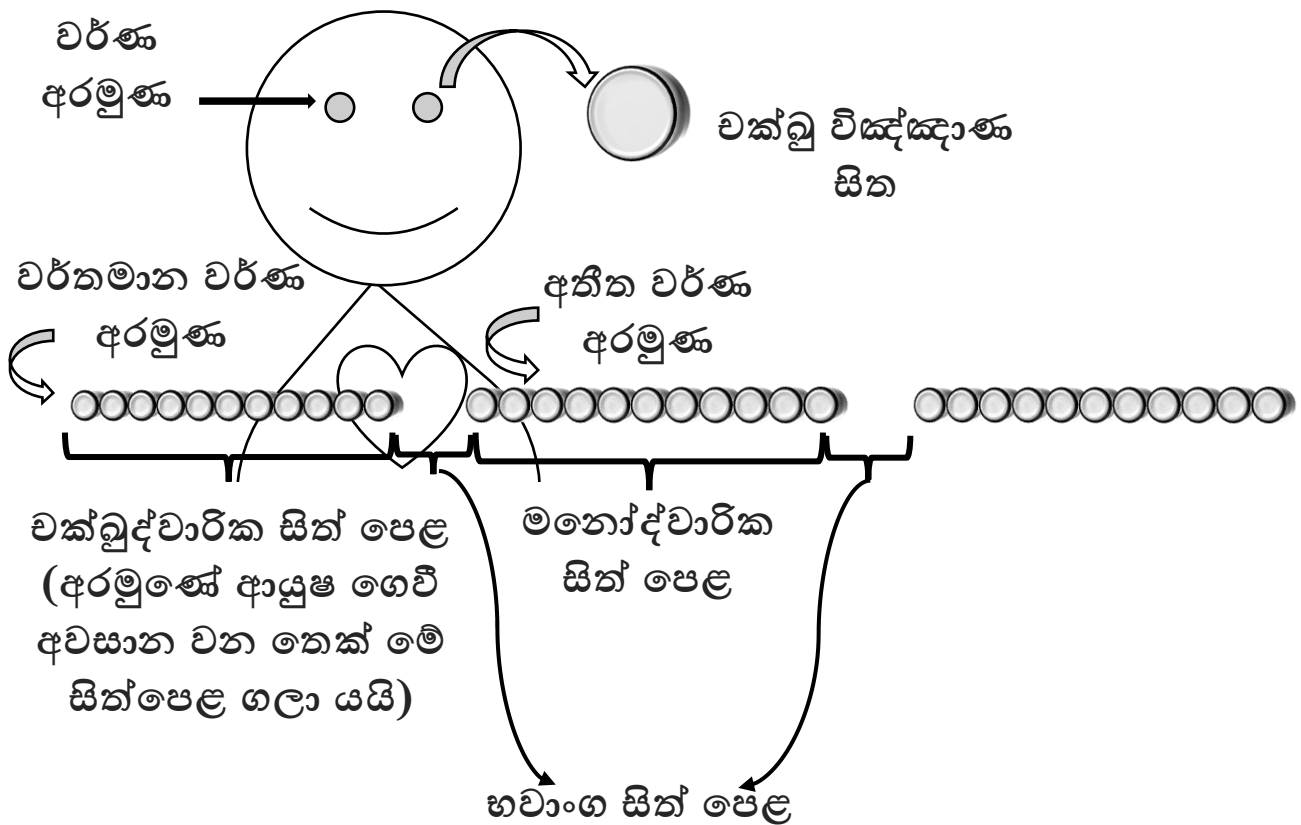
සෝත ප්‍රසාදය-
සෝත විඤ්ඤාණ(02)

කාය ප්‍රසාදය-
කාය විඤ්ඤාණ(02)

වස්තු ප්‍රසාදය-
මනෝ විඤ්ඤාණ(79)

4. වක්බුද්වාරික සිත් පෙළ (විත්ත විථි)

- පංචද්වාරික සිත් හි අරමුණ ———> වර්තමාන වර්ණ අරමුණ
- මනෝද්වාරික සිත් හි අරමුණ ———> අතීත අරමුණ

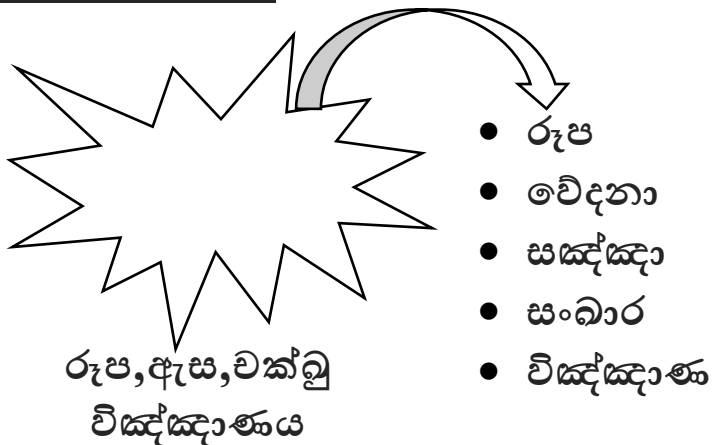
5. තිණ්ණං සංඝතිය

- ලෝක සමුදයේ මූලය → තිණ්ණං සංඝතිය (සර්ව සංග්‍රහිකයි)

6. ඇස ගිනි ගැනීම

තිණ්ණං සංඝතිය

- සත්ත්ව ක්‍රියාකාරිත්වය

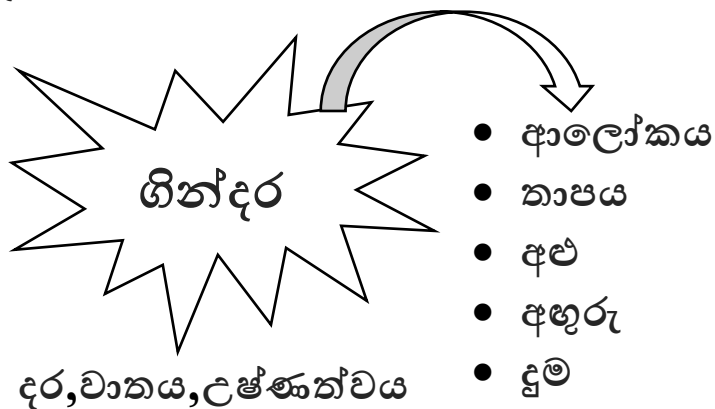
තිණ්ණං සංඝතිය

- සත්ත්ව ක්‍රියාකාරිත්වයේ ඵලය

රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණය

උදාහරණය

නිවන් මග උදෙසා දර්ශන ඥානය
කළුතර බෝධිය දේශනා මාලාව-K-දේශනා අංක 010
"ධර්ම හැඳින්වීම /ලෝකය/ඉදප්පච්චතාවය"

1.අනිච්ච

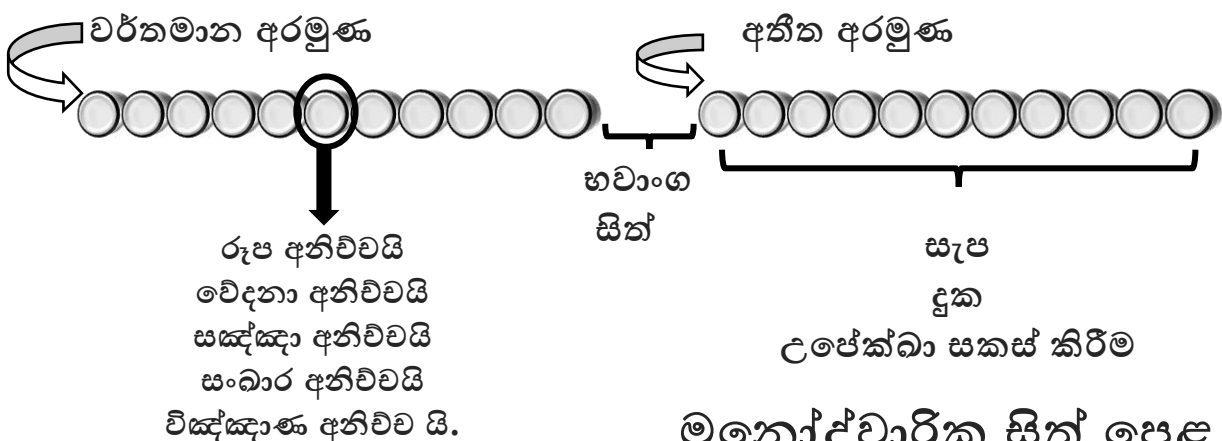
මේ මොහොතේ සකස්වන,

- රූපය ම අනිච්චයි
- ඇස ම අනිච්චයි
- චක්ඛු විඤ්ඤාණය ම අනිච්ච යි.

“රූපය හටගෙන තිබේ, ඒ තිබුණු රූපය නැතිවී යාම නෙවෙයි සැබෑ අනිච්ච”

- අනිච්ච බවමයි ලෝකයේ විද්‍යාමාන සත්‍යය.
- දුක්ඛ බවමයි ලෝකයේ විද්‍යාමාන සත්‍යය.
- අනත්ත බවමයි ලෝකයේ විද්‍යාමාන සත්‍යය.

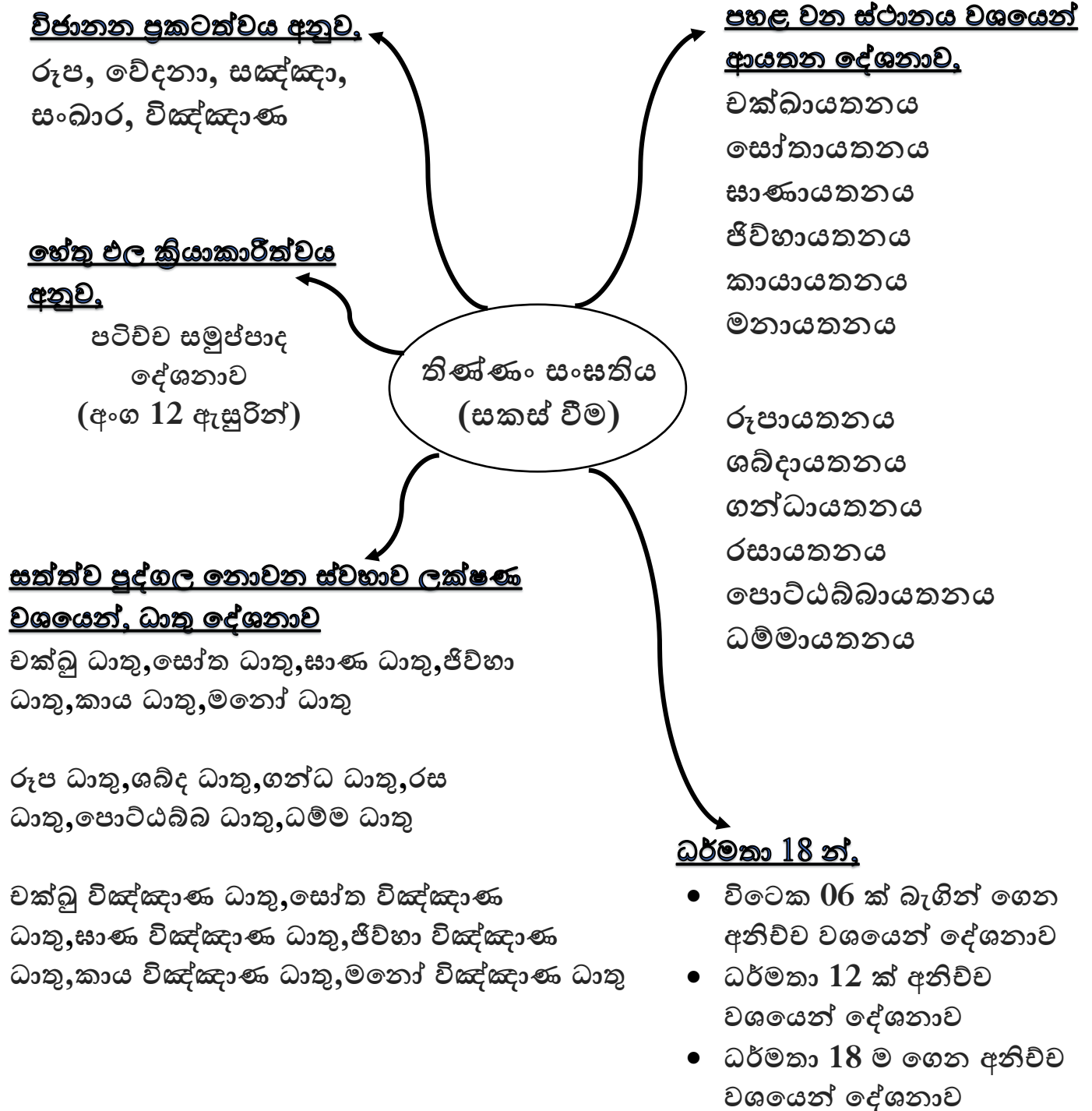
2. සිත් පෙළක් පහළ වීම

පංචද්වාරික සිත් පෙළ

මනෝද්වාරික සිත් පෙළ

3. නානාවිධ දේශනා ආකාර

4. තිණ්ණං සංඝනිය

නාම,

- වේදනා
- සඤ්ඤා
- සංඛාර
- විඤ්ඤාණ

රූප

අරමුණු වන රූපය
ප්‍රසාද රූපය

නාමං ව රූපං ව පටිච්ච ඵස්සො
(සළායතන)

පටිච්ච සමුප්පාදයට අනුව දූක සකස් වීම

තිණ්ණං සංඝනි ඵස්සෝ

චතුරාර්ය සත්‍යය ට අනුව දුක්ඛ ආර්ය සත්‍යය

සියලුම දුක්ඛ ධර්මතාවයෝ